

2/2022 | Policy Brief | Tietoa lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi

Rationaalinen lääkehoito edellyttää vältettävien lääkkeiden käyttöön johtavien tekijöiden tunnistamista

J. Paulamäki, J. Jyrkkä, V. Hyttinen, E. Jämsen

Koulutusta vältettävistä lääkkeistä lisättävä

- Lääkäreitä on tuettava työssään tarjoamalla koulutusta iäkkäillä vältettäväksi suositeltavista lääkeaineista, joiden haitat tyypillisesti ylittävät hoidosta saatavan kliinisen hyödyn.
- Vältettävien lääkkeiden kansainvälisiä kriteereitä on julkaistu useita. Kyseiset kriteerit on laadittu kansalliseen tarpeeseen, joten kriteerien välillä voi olla suuria eroja. Kriteerien soveltamista muissa maissa hankaloittavat erot lääkevalikoimissa ja lääkkeenmääräyskäytännöissä. Suomessa kansallinen Lääke75+-tietokanta luokittelee vältettävät lääkkeet D-luokkaan.
- Lisäämällä ammattilaisten osaamista, voidaan vastata paremmin iäkkäiden palvelutarpeisiin, varmistaa iäkkään potilaan lääkitysturvallisuus sekä auttaa hallitsemaan yhteiskunnan lääke- ja terveydenhuoltokuluja.

Vältettävien lääkkeiden käytössä eroja sairaanhoitopiirien välillä

Sairausvakuutuksesta korvattujen vältettävien lääkkeiden käytön yleisyydessä oli eroja sairaanhoitopiirien välillä vuosina 2017–2019 (16–25 %). Tunnistamalla käyttöön yhteydessä olevia terveydenhoitojärjestelmään liittyviä tekijöitä voidaan tukea alueellista ohjausta lääkehuollossa. Lisäksi kehittämällä digitaalisia työvälineitä, voidaan tukea turvallisen lääkehoidon toteuttamista. Tutkimustieto Lääke75+-tietokannan sisällöstä ja sen ohjaavasta vaikutuksesta auttaa tietokannan kehittämisessä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Keskeiset tulokset

- Vältettävien lääkkeiden käyttö on yleistä suomalaisilla iäkkäillä. Käytön yleisyys (11–57 %) riippuu määrittelyyn käytetystä kriteeristä. Riippumatta kriteeristä käyttö on kuitenkin vähentynyt vuosien 2017–2019 välillä.
- Lääke75+-tietokannan perusteella 75 vuotta täyttäneistä iäkkäistä 30–34 % käyttää vältettäväksi luokiteltuja lääkkeitä (D-luokka). Käyttäjäosuus on suurempi aiempiin tutkimuksiin verrattuna, sillä lähdeaineisto sisälsi sekä sairausvakuutuksesta korvatut että ei korvatut reseptilääkkeet.
- Vältettävistä lääkkeistä käytetyimpiä olivat opioidit ja tulehduskipulääkkeet. Lääke75+-tietokannassa osa esimerkiksi tulehduskipulääkkeistä, jotka määritellään muissa kriteereissä vältettäväksi, on kuitenkin luokiteltu varauksin iäkkäille soveltuviksi (C-luokka). Tämän tyyppiset erot johtavat vaihteluun käytön yleisyydessä eri kriteerien mukaan määriteltynä.

Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

Aineistona käytettiin Kannan reseptirekisteriä, joka sisältää tiedon kaikista (korvatut ja ei-korvatut) reseptilääkeostoista. Tutkimusjoukon muodostivat 75 vuotta täyttäneet suomalaiset, jotka ostivat vähintään yhden vältettäväksi luokitellun lääkkeen vuosien 2017–2019 aikana. Vältettävät lääkkeet tunnistettiin Lääke75+-tietokannan D-luokan lääkkeiden sekä kahdeksan ulkomailta (mm. Irlanti, Norja, Pohjois-Amerikka) julkaistun kriteerin perusteella.

Lisälukemista

Jauhonen HM, Jyrkkä J. Monilääkitys ja lääkekustannukset kasvussa iäkkäillä. Verkkojulkaisu. SIC! Lääketietoa Fimeasta, 10(3), 2020. Saatavilla:

https://sic.fimea.fi/arkisto/2020/3_2020/palstat-/monilaakitys-ja-laakekustannukset-kasvussaiaikkailla

Lisätietoja

Jasmin Paulamäki (jasmin.paulamaki@tuni.fi), väitöskirjatutkija, proviisori, Tampereen yliopisto, Lääketieteen ja terveysteknologian tiedekunta ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Ei julkaisuun liittyviä sidonnaisuuksia.

Policy Brief on tutkimusryhmän laatima. Vastuu sisällöstä ja jakelusta kuuluu tutkimusryhmälle. Ratti-tutkimusverkosto ja julkaisualustan ylläpitäjä eivät vastaa yksittäisten Policy Briefien sisällöstä.